

GRUNDANDET AV ALARMCENTRALERNA

Med statsrådets beslut 21.6.2000 indelades landet i 13 alarmcentralområden. Utgångspunkten för alarmcentralreformen var att överföra olika myndigheters alarmfunktioner till att upprätthållas av staten, och att alla alarmcentraltjänster skulle vara tillgängliga på det allmänneuropeiska nödnumret 112. Alarmcentralerna inleder sin verksamhet successivt fram till år 2006.

Vid revisionen klarlades hur de för alarmcentralreformen uppställda målsättningarna förverkligats samt hur resultaten av alarmcentralexperimentet inverkat på grundandet av alarmcentralerna.

Beslutet om lokalisering av alarmcentralenheten

I inrikesministeriets beslut att lokalisera alarmcentralenheten till Björneborg har beaktats statsrådets beslut angående det regionalpolitiska målprogrammet. Från regionalpolitisk synpunkt har beslutet om lokalisering av alarmcentralenheten (16-20 tjänster) tämligen få multipla effekter. Av större betydelse är att Alarmcentralverkets 13 alarmcentraler kommer att fungera runtom i landet.

Revisionsverket betonar att de framförda argumenten för att de extra kostnaderna vid alarmcentralenhetens lokalisering till Björneborg är måttliga, och uppskattningarna att lösningen på lång sikt ställer sig fördelaktigare än huvudstadsregionen borde ha motiverats mera detaljerat i lokaliseringsbeslutet.

Styrnings- och ledningssystemen samt samarbetet mellan myndigheterna

Revisionsverket anser det vara viktigt att alarmcentralenheten utfärdar instruktioner så att alarmcentralernas interna verksamhetssätt, teknik och personalpolitik är enhetliga i hela landet. I samband med definieringen av alarmcentralernas verksamhet är det viktigt att ägna uppmärksamhet åt hur samarbetet mellan från varandra åtskilt fungerande alarmcentraler och länets ledningscentraler har ordnats.

Som ett problem i myndigheternas samarbete i anknytning till utvecklandet av alarmcentralerna noterades olika tolkningar av de begrepp som används på området och delvis också att den tekniska terminologin är föråldrad.

Verksamhetsutrymmen och kommunikationssystem

Enligt lagen om alarmcentraler bör alarmcentralernas verksamhet ordnas så, att verksamheten är möjlig också under undantagsförhållanden. Detta har ansetts innebära att centralerna placeras i skyddsrum. Lösningen avviker från allmänneuropeisk praxis och innebär hos oss större säkerhet men också högre kostnader. Vid alarmcentralerna framfördes oro för att dyrt byggande och ny teknik kan inverka på den övriga finansieringen av verksamheten. Ökade byggnadskostnader höjer också hyres- och fastighetskostnaderna. Alarmcentralverket har som alternativ framfört att i län, där det finns flera alarmcentraler, kunde en del av alarmcentralerna placeras i skyddade utrymmen ovan jord.

Revisionsverket anser att i besluten om alarmcentralområdenas indelning och lokaliseringen inte tillräckligt har beaktats de existerande utrymmenas lämplighet och varierbarhet samt utrymmenas

säkerhet. Beredskapen inför samarbete i undantagsförhållanden mellan länets ledningscentraler och alarmcentralerna kan leda till att alarmcentralerna under normala förhållanden har utrymmesreserver som höjer hyreskostnaderna.

Vid alarmcentralerna ansågs att risker i viss mån var förknippade med kommunikationssystemen och deras funktion samt med förenhetligandet av informationssystemen. Dens största bristen i kommunikationssystemen ansågs vara att polisens radionät är föråldrat. Situationen torde rättas till när myndighetsradionätet blir färdigt.

Dimensioneringen av personalresurser och utbildning

Som det centrala kriteriet för dimensioneringen av alarmcentralernas personal har betraktats alarmområdets befolkningsmängd. En riskfaktor som inverkar på personalens dimensionering har emellertid visat sig vara att antalet mottagna anmälningar har blivit väsentligt större än vad som antagits.

Jourarbetet upplevdes vid alarmcentralerna som både fysiskt och psykiskt slitsamt. Arbetet i synnerhet i skyddsrum under jord konstaterades ha sina egna nackdelar och kräva anpassning. Som en faktor som ökar belastningen upplevdes även det ökade antalet nödsamtal som hör till socialväsandets verksamhetsområde.

Tillgången på kompetent personal förutsätter att utbildningen förnyas. För närvarande motsvarar betoningarna i utbildningen av alarmcentralernas jourhavande inte fördelningen av arbetsuppgifterna.

Ekonomiska och funktionella målsättningar

Avsikten är att kostnaderna för det av staten upprätthållna alarmcentralsystemet skall täckas med en sänkning av kommunernas allmänna statsandel som motsvarar de kommunala alarmcentralernas driftskostnader, med en överföring från polisens driftskostnader samt med en minskning av den statsandel som avsetts för kostnader för grundande av kommunala alarmcentraler. Den årliga nivån för driftskostnaderna när statens alarmcentralsystem är färdigt utbyggt har uppskattats till ca 33,6 miljoner euro (200 Mmk).

Revisionsverket anser att de uppskattade kostnaderna för det färdiga alarmcentralsystemet inte har klarlagts med tillräcklig noggrannhet. Alarmcentralernas fastighets- och personalkostnader höjer de årliga driftskostnaderna för statens räddningsväsen mera än förväntat. Alarmcentralernas funktionella effektivitet konstaterades ha förbättrats bättre än de ekonomiska fördelarna. De funktionella fördelarna har lyfts fram närmast från kundnyttans synpunkt, men allmänt taget har inte tillräckligt kunnat säkerställas hur funktionella fördelar har uppnåtts. Därför bör i fortsättningen ägnas större uppmärksamhet åt att utveckla kvalitativa mätare som förbättrar verifieringen samt att utveckla rapporteringsmetoderna.

Revisionsverket föreslår att det borde utredas, huruvida det vore ekonomiskt fördelaktigare ifall alarmcentralerna skulle fungera som egna betalningsenheter och alarmcentralenheten själv som räkenskapsverk skulle sköta ekonomiförvaltningen och rapporteringen efter det att Alarmcentralverkets grundningsskede är till ända.

Alarmcentralreformens målsättning gällande ett riksomfattande nödnummer 112 har inte ännu helt förverkligats, emedan huvudstadsregionen tills vidare inte omfattas av reformen. Vidare används vid sidan av nödnumret 112 alljämt polisens eget nödnummer 10022.